

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- *"Landsbygden och matfrågan är den mest aktuella politiska frågan i dag"* – professor Erland Eklund i tidningsintervju
 - Svensk storstadsregion behöver vitalare landsbygd för tillväxt
 - Bra hälsa viktig för regional ekonomisk utveckling
 - Landsbygden en del av kommunens strategi – Kommunförbundet förnyade sin landsbygdspolitiska linje
 - Nästan en tredjedel av socialtjänsterna i privat regi
 - Läs även detta: **Energilösningar i trafiken och bekämpning av klimatförändringar analyseras ur olika infallsvinklar på seminarium i Vasa *Tammerfors plats för YTR: s projektseminarium i juni *Miljönämnden i Kronoby vill ha "väckelsemöten" om avlopp på glesbygden *"Från by till Bryssel" – landsbygdsförespråkaren Backgren vill till Europaparlamentet **
-

"LANDSBYGDEN OCH MATFRÅGAN ÄR DEN MEST AKTUELLA POLITISKA FRÅGAN I DAG" - PROFESSOR ERLAND EKLUND I TIDNINGSINTERVJU

Professorn i landsbygdsforskning vid Åbo Akademi i Vasa, Erland Eklund, har sedan 1970-talet följt med utvecklingen inom lantbruket, sett gröna vågor komma och gå. *"Landsbygden har framställts som nånting ålderdomligt, men faktum är att landsbygden och matfrågan är den mest aktuella politiska frågan i dag"*, säger Eklund. Under de senaste decennierna har riktningen gått mot storskalighet, både när det gäller produktion och ägande. När matbrist hotade i fjol, leasade t.ex. sydkoreanska bilföretaget Daewoo över en miljon hektar mark på Madagaskar. Kina äger över en miljon hektar i Filippinerna, medan Saudi-Arabien har lagt beslag på 1,6 miljoner hektar åkermark i Indonesien. Agrobusinessen har blivit just business med enorma plantager och oftast ensidigt odlade. I Finland brukas cirka 2,2 miljoner hektar åker. Även här har utvecklingen gått mot större enheter, entreprenörsjordbruk som Erland Eklund kallar dem. Enligt Eklund kan dagens 60000 jordbruk i Finland ganska snabbt halveras, så att om femton år kan vi vara nere i 30000. Men parallellt med entreprenörsjordbruket växer emellertid en annan form av jordbruk fram - åtminstone i andra länder. Eklund talar om "de nya småbönderna" med en produktion i en mera mänsklig skala och med korta livsmedelskedjor nära konsumenterna – en återgång till bondejordbruket med ett hållbart nyttjande av naturen och med familjen som primär arbetskraft. I visionen om det nygamla bondejordbruket ingår tanken att både producenten och konsumenten ska ha grepp om den teknologiska verkligheten, alltså veta hur maten produceras och transporteras, helt enkelt. I det moderna samhället har man ersatt den självklara kunskapen med certifiering och varudeklarationer. Många ifrågasätter nog långa livsmedelstransporter, men hur många är faktiskt beredda att välja s.k. närmät om den blir dyrare än "globalmaten", eller hur mycket dyrare den får bli. De nya småbrukarna finns också i Finland, mest kring städerna, och ofta med en löneinkomst vid sidan av jordbruket. Men eftersom vårt land är glest befolkat,

blir det svårare att få de korta livsmedelskedjorna att fungera. Ända sedan EU-inträdet har det diskuterats angående servicenäringsarna på landsbygden med gårdsbruksturism och andra binärningar till lantbruket. Utfallet har inte alltid varit alltför uppmuntrande och Eklund kan inte värja sig för tanken att de nya småbönderna får svårt att nå upp till samma levnadsstandard som genomsnittsfinländaren. Vilken är då konsumentens makt i den här härvan med matskandaler, koldioxidmärkning och genteknik? Enligt Eklund kan den enskilda konsumenten inte styra allt. Däremot kan konsumenterna som grupp, som social rörelse, påverka en hel del. I USA finns otaliga rörelser mot skräpmat och för närmat och inget hindrar att konsumenterna i Finland reagerar och agerar som grupp. Den springande punkten i allt är omsorgen om den mat som vi äter och om den natur som den kommer ifrån. Det österbottniska lantbruket överlever kanske inte genom att enbart producera närmat, till det är marknaden för liten. Men jordbruksföretagen och de nya småbrukarna borde i alla fall kunna leva sida vid sida. *Uppgifterna (från 4.4) är från ledaren i Österbottens Tidnings nätupplaga och finns under webbadressen <http://www.ot.fi/story.aspx?storyID=39156>.*

SVENSK STORSTADSREGION BEHÖVER VITALARE LANDSBYGD FÖR TILLVÄXT

Storkommunerna Norrköping och Linköping har presenterat sin gemensamma och unika översiktsplan. Men för att alla framtidsvisioner ska gå i lås, behöver de övriga kommunerna i regionen vara med på noterna, och att den kringliggande landsbygden blir mer vital. De två östgötakommunerna har börjat marknadsföra sig som Sveriges fjärde storstadsregion, men samtidigt finns en växande medvetenhet om att den omgivande landsbygden är en viktig pusselbit i den omställning som väntar. Visionen är att kommunerna tillsammans skall rymma 500000 boende och ha cirka 220000 arbetsplatser, vilket är 80000 fler boende och 30000 fler jobb än de har idag. Alla måste bli vinnare, för om inget görs så förlorar alla. Men om regionen går samman och gemensamt matchar fram Norrköping och Linköping, så kan man nå positiva effekter också i andra delar av regionen. På frågan om hur de i storkommunerna tänker om den kringliggande landsbygden, svarar handläggaren vid Linköpings kommun Bertil Malmström följande: *"Vi har haft tankar på en landsbygdsutvecklingsplan för våra kommuner, där vi ser ett behov av att stärka mindre orter i utkanten av kommunernas stadskärnor. Å andra sidan har en satsning som exempelvis Ostlänken den största regionala effekten, och då även för landsbygden, eftersom den gör det möjligt att binda samman kommunerna söderöver med Jönköping"*. Ingela Granqvist, som är Norrköpings landsbygdsutvecklare, tycker å sin sida att kommunens politiker behöver bli mer medvetna om landsbygdens möjligheter. *"Vi skulle behöva satsningar i alla delar av kommunens ytterområden, men för det krävs att man ser landsbygdens tillgångar och inte bara avigsidorna."* Hon tycker dock att samarbetet mellan en storkommun som Norrköping och de andra kringliggande kommunerna fungerar väldigt bra för landsbygdens räkning, t.ex. det miljötekniska centrumet, där man framställer biobränsle och där restavfallet till sist går ut på åkrarna. En som har full koll på sin landsbygd är Christna Enudd, verksamhetsledare för Leader Folkungaland. Det finns inte många samlingsinitiativ på landsbygden, runt tätorterna inom de fyra kommunerna Norrköping, Linköping, Motala och Mjölby, som hon inte känner till. När Enudd blev verksamhetsledare, var handläggningstiderna en högprioriterad fråga. Efter processad och godkänd ansökan av styrelsen i Leader-föreningen är nu handläggningstiden genom länsstyrelsen nere på en till två veckor, medan man på andra platser kan ha en väntetid på upp till sju månader. Det här är möjligt genom ett tajt samarbete mellan handläggare på länsstyrelsen och parallella beredningar. Dessutom tillåter man aldrig att en ansökan lämnas in, utan att man först undersökt alla tänkbara sidospår som skulle kunna stärka projektet. *Uppgifterna är från Gränsbrytning – Nyheter om regioner och regional utveckling i Norden (6/2009). Mer om översiktsplanen finns under webbadressen*

http://www.linkoping.se/Organisation/Namnd/TeknikSamhallsbygg/Samhallsbyggnad/planer/Oversiktsplanering/oversiktsplan_linkpg_norrkpg.htm. Leader Folkungalands har adressen <http://www.folkungaland.se/Default.aspx?module=4&content=1&lang=SV&fwsite=1>.

BRA HÄLSA VIKTIG FÖR REGIONAL EKONOMISK UTVECKLING

Om man på sikt vill uppnå hållbar utveckling både lokalt och regionalt, kan mjuka faktorer visa sig vara nog så värdefulla. Det menar Bernt Lundgren som är ekonomhistoriker, socionom och folkhälsopolitisk expert vid Statens folkhälsoinstitut i Sverige och har ett förflutet som huvudsekreterare i Nationella folkhälsokommittén 1997-2000. Hälsa är ett mål i sig både för individ och samhälle, men även ett medel för individens och samhällets utveckling. I en EU-rapport framhålls att det finns starka ekonomiska skäl att investera i hälsa om Europas globala konkurrensförmåga skall kunna upprätthållas, medan det i en annan EU-rapport uppmärksammas att en minskning av de stora sociala skillnaderna i hälsa både kan öka hälsan och livskvaliteten för många människor och ge väsentliga ekonomiska fördelar. Hälsans betydelse för individens och samhällets ekonomiska utveckling visas även inom svensk forskning. En ogynnsam ekonomisk situation bidrar till ohälsoproblem. Samtidigt kan ohälsoproblem bli en faktor som lägger hinder i vägen för en positiv ekonomisk utveckling. Därför bör hälsofrågorna få en mer framskjuten plats när det gäller att främja regional utveckling. Hälsans betydelse för ekonomisk utveckling är utgångspunkten för FFRU-projektet (Folkhälsa för regional utveckling), som är ett samarbetsprojekt mellan fem regioner - Skåne, Halland, Västra Götaland, Uppsala och Jämtland – samt Statens folkhälsoinstitut och Verket för näringslivsutveckling (Nutek). Syftet är att bidra till en ökad integration mellan folkhälsa och regional och lokal utveckling. Målet är ett kunskaps- och metodmaterial för aktörer som arbetar med folkhälso- och utvecklingsfrågor på regional och lokal nivå. *Uppgifterna är från Gränsbrytning – Nyheter om regioner och regional utveckling i Norden (6/2009), samt från Statens folkhälsoinstitut som finns under webbadressen <http://www.fhi.se/sv/Metoder/Overgripande-folkhalsoarbete/Regional-niva/Regional-utveckling/>. Se även webbadressen (info om visst material som texten hänvisar till) <http://www.fhi.se/Om-oss/Uppdrag-och-styrdokument/Regeringsuppdrag/Redovisade-uppdrag/Forskning-som-belyser-sambandet-mellan-halsa-och-ekonomisk-tillvaxt/>.*

LANDSBYGDEN EN DEL AV KOMMUNENS STRATEGI – KOMMUNFÖRBUNDET FÖRNYADE SIN LANDSBYGDSPOLITISKA LINJE

Målsättningen för Finlands Kommunförbunds nya landsbygdsstrategi *Kuntaliiton maaseutustrategia* är att det lönar sig att beakta styrkorna i olika områden, så att de tjänar hela samhället och dess konkurrenskraft. Kommunernas roll måste också identifieras och erkännas i den finländska landsbygdspolitiken. Strategin, som godkänts av förbundets styrelse 5.2, ger förslag till utveckling av statens landsbygdspolitik och effektivisering av kommunernas egna åtgärder. Målet i landsbygdsstrategin är att det ska finnas möjligheter till en god livskvalitet, bra boende och entreprenörskap på landsbygden, vilket förutsätter att särförhållandena i olika typer av landsbygdsområden beaktas i beslutsfattandet, såväl nationellt som i landskapen och i kommunerna. Även Europeiska unionen bör vara medveten om den finländska landsbygdens särdrag. Det är inte bara befolkningen på landsbygden som kan utnyttja landsbygdens immateriella och materiella resurser, utan landsbygden kan vara en resurs för hela samhället, både som en del av en kommun eller en stad och som en del av hela Finland. Levande byar och verksamhet i bostadsområden, bör enligt Kommunförbundet ses som en resurs för hela kommunens framgång. Verksamhetsprinciper och satsningar avgörs i kommunens strategi, preciserade genom ett landsbygdsprogram som utarbetats i samarbete med lokala aktörer. Kommunerna ser till att de har tillgång till tillräcklig sakkunskap i landsbygdsfrågor. Då

kommuner går samman ökar antalet kommuninvånare, men landsbygdsområdena bevarar sin karaktär och uppgiften att bevara landsbygdens livskraft, blir ofta en allt större utmaning. I framtiden innebär växelverkan mellan stad och landsbygd också allt mer växelverkan inom enskilda kommuner. Det är till stor del kommunerna som ansvarar för att landsbygden är bebodd och levande. Landsbygdspolitiken bör därför betraktas i synnerhet med tanke på kommunerna och deras ekonomiska bärkraft. Sedan är det mycket viktigt att beakta landsbygden vid sådana kommunsammanslagningar där en eller flera landsbygdskommuner går samman med en urban kommun. Utgångspunkten bör då vara att de olika delarna i en samgående kommun medför viktiga resurser för hela den nya kommunens framgång och strategi. Den samgående kommunen bör se till att de olika kommundelarnas röster blir hörda. *Uppgifterna är från Kommunförbundets och Kommunala arbetsmarknadsverkets pressmeddelande (från 6.4) och finns på webbplatsen Kommunerna.net under adressen http://www.kommunerna.net/k_perussivu.asp?path=255;264;271;573;145751;148642;148756&voucher=56713122-0F16-4B61-9615-A1599AA411B0 med länk till landsbygdsstrategin (på finska).*

NÄSTAN EN TREDJEDEL AV SOCIALTJÄNSTERNA I PRIVAT REGI

Privata serviceproducenter, alltså organisationer och företag, tillhandahöll 29 procent av socialtjänsterna och 19 procent av hälso- och sjukvårdstjänsterna år 2006, när man utgår ifrån antalet anställda. Organisationerna tillhandahöll 18 procent och företagen 11 procent av socialtjänsterna, medan förhållandet för hälso- och sjukvårdstjänsterna var 5 procent för organisationerna och 14 procent för företagen. Under 2000-talet har den privata sektorns andel av både social- och hälso- och sjukvårdstjänster ökat i Finland. Antalet anställda inom sektorn ökade även inom den offentliga sektorn, men mindre än inom den privata sektorn. År 2000 var den privata sektorns andel av socialtjänsterna 21 procent, för att vara nästan åtta procentenheter högre sex år senare. Företagens andel ökade betydligt mer än organisationernas andel, där en del av ökningen av de socialtjänster som företag tillhandahöll, beror på att organisationer bolagiserat serviceproduktionen, vilket skedde särskilt 2004–2006. Under perioden minskade organisationernas andel som serviceproducent. Inom hälso- och sjukvårdstjänsterna ökade andelen privata tjänster, mätt enligt antalet anställda, ett par procentenheter från 2000 till 2006. Under 2000-talet minskade organisationernas andel lite, medan företagens andel ökade med tre procentenheter, en andel som ökade mest 2004–2006. År 2006 var den privata sektorns andel av socialtjänsternas personal störst i landskapen Kajanaland, Nyland och Kymmenedalen, medan Åland, Österbotten och Södra Österbotten hade de minsta andelarna. Inom hälso- och sjukvårdstjänsterna var den privata serviceproduktionens andel klart störst i Nyland och minst på Åland. I slutet av år 2006 arbetade 49100 heltidsanställda inom de privata socialtjänsterna och 32200 heltidsanställda inom de privata hälso- och sjukvårdstjänsterna. Kostnaderna för tillhandahållandet av privata social- och hälso- och sjukvårdstjänster uppgick till totalt 4,3 miljarder euro, varav socialtjänsternas andel var 1,9 miljarder och hälso- och sjukvårdstjänsternas var 2,4 miljarder euro. Största delen av de privata socialtjänsterna säljs till kommuner, medan privata hälso- och sjukvårdstjänster köps mest av privatpersoner, arbetsgivare och Folkpensionsanstalten. *Under webbadressen <http://www.etsixperitti.fi/publicIndex.asp?page=10&fromPage=public&lang=2&PRID=5424> finns uppgifterna, som är hämtade från ett pressmeddelande (från 3.4) på Sök Xperttis hemsida.*

*Uppgifterna ingår i nätpublikationen *Yksityinen palvelutuotanto sosiaali- ja terveydenhuollossa (Privat serviceproduktion inom socialvården och hälso- och sjukvården)*, www.thl.fi/yksityinenpalvelutuotanto, som Institutet för hälsa och välfärd publicerar. Liksom tidigare år har ett stort antal experter ansvarat för utarbetandet av publikationen, såväl centrala registerförare, företrädare för serviceproducenter som de viktigaste*

användargrupperna.

LÄS ÄVEN DETTA

Energilösningar i trafiken och bekämpning av klimatförändringar analyseras ur lika infallsvinklar på seminarium i Vasa

Årets Energi- och miljöseminarium hålls 20.4 kl. 12.30-19.30 i Åbo Akademi i Vasa. Temat är energilösningar i trafiken och bekämpning av klimatförändringen. Emedan talarna är aktörer på riks- och regionnivå samt forskare och företag i branschen, analyseras temat ur olika infallsvinklar. Medverkande är bland andra direktören för hållbar utveckling Carola Teir-Lehtinen vid Fortum Abp (som tar upp *Hållbar utveckling – från ord till gärning*), klimatexpert Oras Tynkkynen vid statsrådet (*Statsrådets synvinkel: Klimat- och energistrategin*), teknologidirektör Martti Äijälä vid Tekes (*Metoder för att minska klimatutsläpp från trafiken*), utvecklingschef Pekka Peura vid Levón-institutet (*Projektet BIOMEDE: De många möjligheterna med biogas i trafiken*) och landskapsdirektör Olav Jern vid Österbottens förbund (*Avslutande diskussion: Energin som livskraft och dragningskraft för den regionala utvecklingen*). En representant för Europeiska kommissionens generaldirektorat för energi och trafik finns även på plats för att tala om unionens transportpolitik. Efter det riksomfattande seminariet, som arrangeras av Teknologicentrum Oy Merinova Ab, Västra Finlands miljöcentral, Österbottens handelskammare och Österbottens förbund, firas Merinovas 20-årsjubileum i Kuntsi museum. För info, program och anmälan (senast 15.4) se http://www.obotnia.fi/medialibrary/data/090326_energiaseminaari_ohjelma-%7Bkr3j1-d0ukw-jkptr%7D.pdf.

Tammerfors plats för YTR:s projektseminarium i juni

Landsbygds politikens samarbetsgrupps (YTR:s) årliga projektseminarium hålls i år 10-11 juni i Tammerfors universitets utrymmen. Under seminariet diskuterar man teman som hör till landsbygdens forsknings- och utvecklingsprojekt. Mer uppgifter kommer inom kort upp på YTR:s hemsida <http://www.maaseutupolitiikka.fi>.

Miljönämnden i Kronoby vill ha "väckelsemöten" om avlopp på glesbygden

Inom miljönämnden i Kronoby har man diskuterat, hur man skall få folk att vakna till insikt om att avloppshanteringen på glesbygden faktiskt skall vara ordnad senast vid utgången av år 2013. Man kan bara inte vänta på nya avloppslösningar och se om priserna sjunker. Det skulle behövas "väckelsemöten" för att få folk att vakna till insikt om avloppshanteringen. "Vi borde komma ner till gräsrotsnivå och informera folk byavis, kanske i samarbete med byahemsföreningarna", säger miljövårdssekreterare Karin Björkgård. Uppgifterna är från en artikel i Österbottens Tidning (25.3).

"Från by till Bryssel" – landsbygdsförespråkaren Backgren vill till Europaparlamentet

Projektchef Ann-Sofi Backgren från Molpe i Korsnäs, Österbotten ställer upp i Europaparlamentsvalet med slogan "Från by till Bryssel". Hon vill arbeta för byns existens, minoriteternas rättigheter och småföretagarnas möjligheter. Backgren, som har erfarenhet av flera europeiska samarbetsprojekt, tycker att steget inte får vara långt från byn i Österbotten till den europeiska arenan. Backgren var ett av de fem nya EU-kandidatnamn som Svenska folkpartiet presenterade på sitt partistyrelsemöte 3.4 i Helsingfors. De övriga nya namnen är Hufvudstadsbladets ledarskribent Björn Månsson, manager Nina af Enehjelm, docent Jarl Ahlbeck och specialrådgivare Axel Hagelstam. Uppgifterna (från 3.4) är från Vasabladets nätupplaga och finns på adress <http://www.vasabladet.fi/story.aspx?storyID=39084>.

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet utkommer en gång i veckan och sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
